

מרחב ביוספרי תפיסת עולם ודרך לניהול המרחב האנושי והטבעי

ביוספירה עירונית בישראל

כנס איגוד המתכננים מרץ 2018

קרחון החשיבה המערכתית

תוכנית האדם והביוספירה (Man and the Biosphere - MAB) נוסדה על-ידי ארגון אונסק"ו.. בעולם קיימת רשת מרחבים שמאפשרת לימוד הדדי ותמיכה. מאז שנות ה-70 ועד היום הוקמו כ-670 מרחבים ביוספריים ב-120 מדינות.

בארץ שני מרחבים מוכרים: הכרמל ומגידו

התמונה מתוך אתר MAB

The MAB vision

A world where people are conscious of their common future and interaction with our planet, and act collectively and responsibly to build thriving societies in harmony with the biosphere.

- ❖ יצירת מרחב שבו אנשים בוחרים לנהל אורח חיים מקיים במטרה ליצור ביחד עתיד משותף שהם גאים בו.
- ❖ גישה אקולוגית מערכתית הרואה בבני האדם, על המגוון התרבותי שלהם, חלק אינטגרלי במערכות אקולוגיות.
- ❖ עקרונות הממשק בין האדם לסביבה מהווים אמנה בין הקהילה המקומית, הרשויות והסביבה.
- ❖ תכנון והיישום לאורך זמן מבוצעים בשותפות עם תושבים ובעלי עניין.

תפקידי המרחב הביוספרי

שימור: הגנת המגוון התרבותי, מגוון המינים ושירותי המערכת המסופקים ע"י המגוון הביולוגי.

פיתוח: קידום פיתוח פיזי, חברתי וכלכלי ע"פ עקרונות קיימות סביבתית וחברתית, בהתאמה לתרבות המקומית, שימור ערכי מורשת וסביבה מקומיים.

תמיכה לוגיסטית: מחקר וניטור, הן לצורך העמקת הידע והן כתמיכה לפיתוח, חינוך סביבתי, הכשרה, ביצוע פרויקטים ועוד.

התכנית מציעה מודל רב ממדי הכולל היבטים מרחביים, חברתיים וניהוליים,

מקדמת פיתוח בר קיימא ויצירת שיתופי פעולה אזוריים

איזור מרחב ביוספרי – מבנה סכמטי

Core area – אזור ליבה.

מטרותיו הן שמירה על המגוון הביולוגי, ניטור מערכות אקולוגיות בלתי מופרעות ופעולות אחרות בעלות השפעה סביבתית מינימאלית (כמו חינוך סביבתי ומחקר). נדרש בהגנה סטטוטורית החזקה ביותר.

Buffer zone – אזור החיץ

מיועד להגן על הליבה ולקשר בין מערכותיו לאזורי המעבר. מתאפשרות בו מגוון פעילויות בתנאי שאינן פוגעות בגלעין (כולל חינוך סביבתי, נופש בטבע, תיירות אקולוגית, ומחקר). היישום קשור לאופי של כל מרחב ואינו מוגדר מראש.

Transition area – אזור המעבר

מיועד לפיתוח בר קיימא (חקלאות, מגורים, תעסוקה ועוד). מיועד לשותפויות אזוריות לניהול מקיים של משאבים. היישום קשור לאופי של כל מרחב ואינו מוגדר מראש.

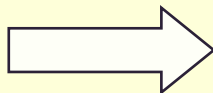

קריטריונים (עיקריים) להכרזה כמרחב

- ❖ אזור בו קיימות פסיפס מערכות אקולוגיות המייצגות אזורים ביו - גאוגרפיים ומתקיימת בו פעילות אנושית
- ❖ האזור משמעותי מבחינת שימור מגוון המינים הביולוגי
- ❖ האזור מספק הזדמנות למחקר והדגמת גישות לפיתוח בר-קיימא בקנה מידה אזורי
- ❖ גודל שטחו של האזור מתאים לשרת את שלושת התפקידים של מרחב ביוספרי
- ❖ אפשרות לחלוקה מרחבית – איזור (zoning) לשטחי ליבה, חיץ ומעבר .
- ❖ יצירת מודל לעבודה משותפת ואינטגרטיבית ופלטפורמה למעורבות קהילתית
 - ❖ מנגנונים לניהול השימושים והפעילויות האנושיות באזור או אזורי החיץ.
 - ❖ מדיניות או תכנית ניהול לשטחים כמרחב ביוספרי.
 - ❖ מינוי רשות או מנגנון ליישום (הטמעה) של המדיניות והתכנית
 - ❖ תכניות למחקר, ניטור, חינוך והדרכה (הכשרה).
 - ❖ מנגנון יישוב קונפליקטים – פיתוח יכולת ללימוד והקשבה
- ❖ ממשק מבוסס ניטור ומחקר – תכניות ממשק על פ האזור
- ❖ שימוש בכלי הערכת שירותי המערכת האקולוגית
- ❖ מתן ביטוי למגוון התרבותי המקומי

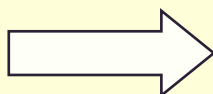
The big shift

Broadcast

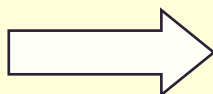
Conversation

Explain

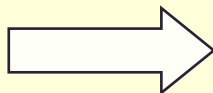
Inspire

Place

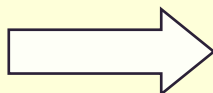
People

Facts

Stories

Regulation

Opportunity

Dublin Bay Biosphere

Dublin Bay Biosphere _ UNESCO-Designated _ Official Site.html

שנת הקמה: 1981
עדכון הגדלה: 2015

שותפים:

Dublin City Council - www.dublincity.ie

Dublin Port Company - www.dublinport.ie

Dún Laoghaire-Rathdown County Council - www.dlrccoco.ie

Fingal County Council - www.fingalcoco.ie

Fáilte Ireland - www.failteireland.ie

National Parks & Wildlife Service of the Department of Arts, Heritage and the Gaeltacht - www.npws.ie

Home

About

Resources

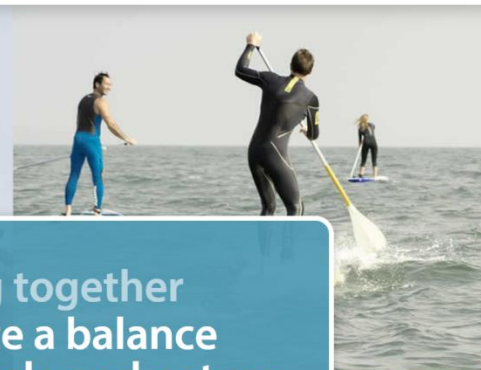
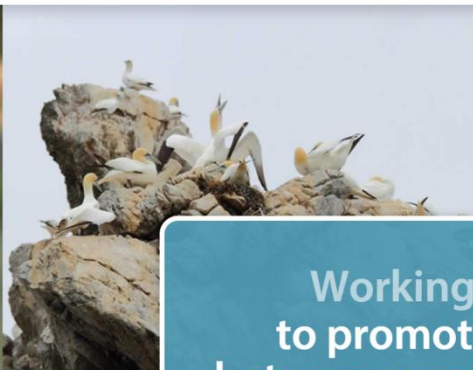
Events

Get Involved

News

Conference

Contact

Working together
to promote a balance
between people and nature

our Purpose:

Inspire a positive future by connecting people and nature today.

Dublin Bay Biosphere

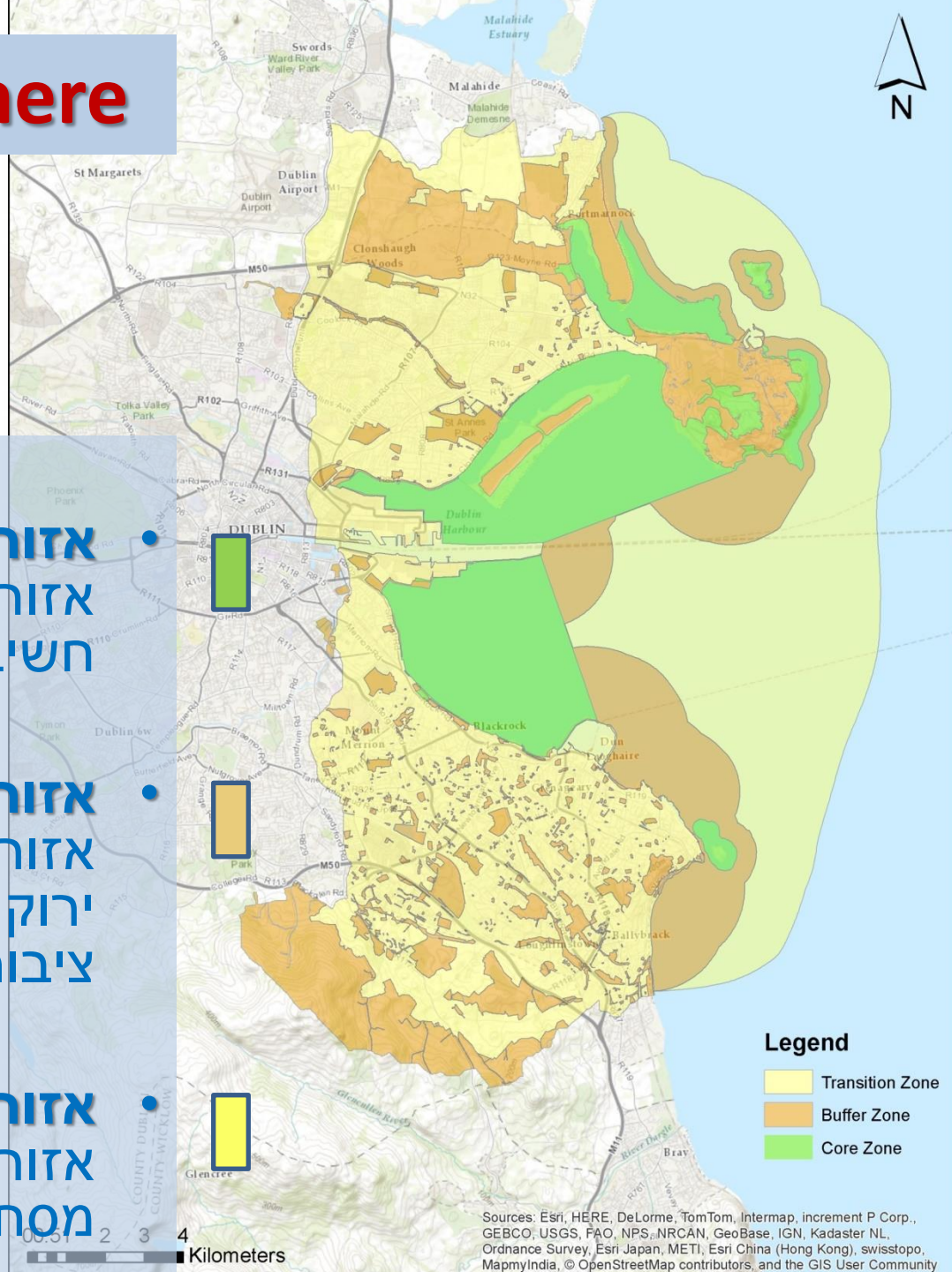
דונם 300,000

תושבים 300,000

• **אזור הליבה:** 50,000 דונם של
אזורים ימיים ויבשתיים בעלי
חשיבות אקולוגית גבוהה

• **אזור החיץ:** 82,000 דונם של
אזורים פתוחים, פארקים, חגורות
ירוקות, מגרשי גולף ועוד. חלקם
ציבוריים וחלקם פרטיים

• **אזור המעבר:** 173,000 דונם של
אזורי פיתוח: מגורים, תעשייה,
מסחר ונמלים למטרות שונות.

Wienerwald Biosphere reserve

Frontpage.html

שנת הקמה: 2005

Eine Initiative der Länder
Niederösterreich und Wien

REGION | EVENTS | ACTIVITIES | EDUCATION | PARTNER

Search

A biosphere reserve at the
edge of a metropolis.

- המרחב משתייך מנהלית לשני מחוזות:
אוסטריה תחתונה 51 קהילות, 282,000
תושבים
- וינה 477,000 תושבים (חלקים משבעה
רבעים מוניציפליים)
כ-760,000 תושבים

Stay informed. Subscribe to our
Newsletter!

E-Mail

▶ SUBSCRIBE

Welcome to the Wienerwald Biosphere Reserve

Wienerwald Biosphere reserve

Frontpage.html

Eine Initiative der Länder
Niederösterreich und Wien

REGION | EVENTS | ACTIVITIES | EDUCATION | PARTNER

Search

A biosphere reserve at the edge of a metropolis.

שותפים:

- חברות עסקיות שותפות כמו חברות חקלאיות שעוסקות בשיווק ישיר, עסקי מזון תיירות והארכה, פיתוח שיתופי פעולה עם חברות עסקיות
- יותר מ-40 שותפים בתחום החינוך ויותר מ-100 פעילויות שנתיות שונות
- תכניות פעילות שנתית למבקרים

Stay informed. Subscribe to our Newsletter!

E-Mail

▶ SUBSCRIBE

Welcome to the Wienerwald Biosphere Reserve

באיזה תנאים מתאים ליזום מרחב?

- ❖ אזור בגודל משמעותי שמתקיימת בו פעילות אדם ושימוש אנושי בטבע.
- ❖ מרחב מתאים כדי לבצע איזור ולמלא את שלושת התפקידים של מרחב ביוספרי.
- ❖ בשלות - קיומה של מנהיגות וקהילה/ות וקהילה מקומית שמקיימת קשר משמעותי עם הסביבה.
- ❖ רצון/תמיכת ראשי הרשויות המקומית.
- ❖ אדם נלהב להובלת הרעיון.
- ❖ קיימת נכונות לניהול משותף של השטח באופן מערכתי/אינטגרטיבי על ידי כל בעלי העניין (לקבוע "כללי משחק" ולעמוד בהם).
- ❖ ... סוד קטן

פיתוח מודל לביוספרה עירונית

המרכז הביו-אזורי בירושלים, בשיתוף עם ארגונים רבים השותפים למרכז, בחר ללמוד לעומק את התפיסה ולקדם מהלך להקמת מרחב ביוספרי עירוני במערב ירושלים.

הכוונה היא ליצור שותפות רחבה בהקמת וביישום המרחב המתבססת על מגוון העשייה העשיר הקיים בעיר.

השאיפה היא גופים רבים, ממשרדי ממשלה ועד לוועדי פעולה מקומיים, כולל מכוני מחקר ומוסדות אקדמיים, יצטרפו כשותפים.

מכון
מחקר

תושבים

חקלאים

בעלי
עסקים
פרטיים

ארגוני
סביבה

תושבים

צילום: יעקב נבות, פיקוויקי

תושבים

ועדי
ישובים

עמותות
ציבוריות

צילום: דרור פייטלסון, פיקוויקי

משרד
ממשלה

תושבים

מוסדות
אקדמיים

מנהיגות
מקומית

חברות
מסחריות

רשויות
מוניציפליות

אתרי טבע עירוני בירושלים

- פארק פסגות זאב
- נחל זימרי
- יער ענתא
- נחל אוג, שלוחת ענתות
- (גבעה צרפתית (צפון)
- פארק הגבעה הצרפתית
- עיסוויה צפון
- הר הצופים צפון
- בית הקברות המנדטורי
- האוניברסיטה העברית בהר הצופים
- גן בוטני הר הצופים
- פארק הר הצופים
- (בתת ספר, הר הצופים (מזרח)
- חורשת אוגוסטה ויקטוריה
- כרם א-טור
- חורשת א-שייח
- עמק צורים
- עמק השילוח
- כנסיות מורדות הר הזיתים
- בית הקברות בהר הזיתים
- שער הכחמים

ללל

מטרות

- ❖ **יצירת דגם ניהולי חדשני משתף - לתכנון ולניהול העיר והמרחב הסובב אותה.**
- ❖ **פיתוח עירוני ואזורי בר קיימא - ברמת הפרט, הקהילה והחברה.**
- ❖ **שימור מערכות אקולוגיות – על בסיס הערכת שירותי המערכות האקולוגיות והשימוש המושכל בתועלותיהן, כמשאב כלכלי, חברתי ותרבותי עבור תושבי האזור.**
- ❖ **פיתוח כלכלי, תרבותי וחברתי - תוך דאגה לרווחת הקהילה ולאיכות החיים.**

צילומים: לליב גל, פיקוויקי

צילום: דורון ארז, פיקוויקי

יעדים

- ❖ **יצירת שותפות פעילה ומעורבות בין מגזרית - חיזוק היכולת לפעול ביחד לשיפור איכות החיים ולשימור המגוון הביולוגי והסביבתי.**
- ❖ **גיבוש מדיניות משותפת וכלים מעשיים - לאזן בין צרכי האדם לבין קיום מערכות אקולוגיות חיוניות.**
- ❖ **גיבוש אסטרטגיה משותפת לכל הגורמים במרחב - החוצה מגזרים מדיניים, מוניציפליים, קהילתיים ותרבותיים, שתבטיח ניהול מושכל וקידום פתרונות שמטמיעים עקרונות של פיתוח בר קיימא.**

צילומים: לליב גל, פיקוויקי

צילום: דרור פייטלסון, פיקוויקי

The background image shows a lush, green forested hillside under a clear blue sky. A semi-transparent rectangular box is centered over the image, containing text in Hebrew. The text is written in a bold, red, sans-serif font. The text is arranged in three lines, with the first two lines being larger and the third line being smaller and centered below them.

**אף פעם אל תטיל ספק באפשרות כי קבוצה קטנה
של אזרחים מחויבים יכולה לשנות את העולם
ובעצם זה הדבר היחיד שקורה.**

(מרגרט מיד, אנתרופולוגית, תרגום חופשי)

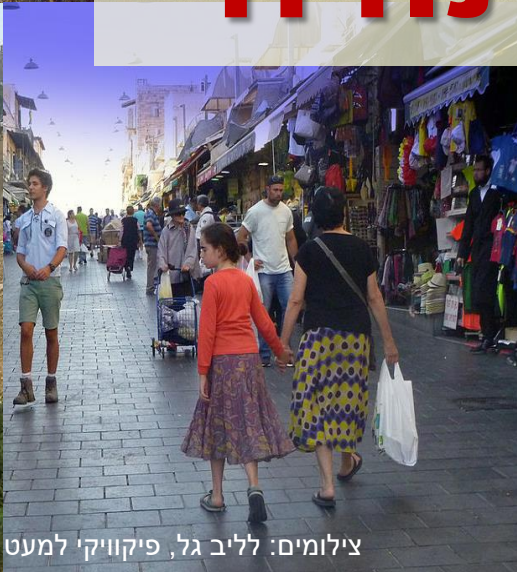
צילום: דורון ארז, פיקוויקי

צילום: יעקב נבות, פיקוויקי

צילום: עפרה שוורץ, פיקוויקי

תודה

צילומים: לליב גל, פיקוויקי למעט תמונות שנרשם אחרת

צילום: דרור פייטלסון, פיקוויקי

התפיסה

- ❖ עבודה משותפת ומשתפת מבוססת על ערכים ואינטרסים מוסכמים.
- ❖ פיתוח גישה לניהול קונפליקטים לגבי הנושאים שמרכיבים את הממשק אדם-סביבה.
- ❖ יצירת מודל עבודה ומנגנון לניהול משולב (אינטגרטיבי) ושקוף.
- ❖ לימוד והקשבה – ניהול המעורבות מתוך הקשבה וכבוד לאינטרסים נוספים.
- ❖ שימוש פעיל בחכמת ההמון.
- ❖ יצירת יחסי אמון כבסיס לשותפות.

צילום: דורון ארז, פיקוויקי

צילום: יעקב נבות, פיקוויקי

צילום: לליב גל, פיקוויקי למעט תמונות שנרשם אחרת

צילום: דרור פייטלסון, פיקוויקי

